

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 6 / 2023

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(ΤΜΗΜΑ Α')

Συνεδρίαση της 23^{ης} Ιανουαρίου 2023

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αδαμαντία Καπετανάκη, Χριστίνα Διβάνη, Τσαούση Ευσταθία, Διονύσιος Χειμώνας, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Αντωνίου Αντώνιος, Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Ελένη Λευθεριώτου, Εμμανουέλα Πανοπούλου και Ουρανία Πατσοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθ. πρωτ. 160292 ΕΞ 2022 ΥΠΟΙΚ/3-11-2022 έγγραφο του Υφυπουργού Οικονομικών / Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας / Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών / Διεύθυνση Κοινοφελών Περιουσιών.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν: **1)** Η καταβολή των δαπανών (αμοιβών, εξόδων) της κληρονομίας, που αφέθηκε με τη διαθήκη της Α.Τ. στο πρώην Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και ήδη Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου χωρίς ειδικό σκοπό ή όρο, βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών ή αυτόν του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, **2)** στην πρώτη περίπτωση, μετά την πραγματοποίηση των δαπανών, τα ποσά αυτών πρέπει να επιστραφούν και, εάν ναι, με ποιο τρόπο, **3)** στην περίπτωση που με τις δαπάνες εκκαθάρισης της ανωτέρω κληρονομίας βαρύνεται ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, ποια είναι η διαδικασία έγκρισης των σχετικών αιτημάτων για καταβολή των δαπανών

εκκαθάρισης, και **4)** ποιος είναι αρμόδιος, στο πλαίσιο εκκαθάρισης της ως άνω κληρονομίας, αφενός για την υποβολή στην οικεία Δ.Ο.Υ. των δύο σχετικών φορολογικών δηλώσεων για το φόρο κληρονομίας και αφετέρου για την καταβολή του οφειλομένου από αυτούς φόρου.

Εισηγητής: Σπυρίδων Κουλούρης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Ιστορικό :

1. Με το έγγραφο του ερωτήματος τίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

Η Α.Τ. του Γ., που πέθανε στις 29.01.2017, κάτοικος όταν ζούσε Λεωνιδίου Αρκαδίας, με την αριθ. 921/25.1.2017 δημόσια διαθήκη της, που συντάχθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου Λεωνιδίου Αρκαδίας και δημοσιεύθηκε με το αριθ. 27/03.03.2017 πρακτικό του Ειρηνοδικείου Άστρους, εγκατέστησε μεταξύ άλλων κληρονόμο της και το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, πρώην Μεταναστευτικής Πολιτικής, στο οποίο άφησε όλες τις οριζόντιες ιδιοκτησίες που βρίσκονται επί πολυώροφης οικοδομής (πολυκατοικίας), η οποία έχει κτισθεί επί οικοπέδου που βρίσκεται στην Αθήνα και επί της οδού Παρασκευοπούλου, της οποίας φέρει τον αριθ. 65.

Η Υπηρεσία (Διεύθυνση Κοινωνικών Περιουσιών), επειδή πληροφορήθηκε από συγγενείς της διαθέτιδας ότι, η ως άνω πολυκατοικία περιήλθε σε αυτή ως εξ αδιαθέτου κληρονόμο του ξαδέλφου της Π.Χ. του Ι., και κατόπιν αποποιήσεων άλλων ξαδέλφων αυτών, χωρίς ωστόσο η διαθέτις να έχει προβεί στις νόμιμες ενέργειες ώστε να αποκτήσει κατά νόμο την κυριότητά της (δήλωση φόρου κληρονομίας, αποδοχή και μεταγραφή αυτής), δεδομένου ότι απεβίωσε έξι (6) μήνες μετά το θάνατο του Π. Χ. (27.8.2016), με έγγραφά της ζήτησε από: **α)** τη Δ.Ο.Υ. Τρίπολης να της γνωρίσει αν υπάρχουν οφειλές στο Δημόσιο, τόσο της ως άνω διαθέτιδας, όσο και του Π. Χ., καθώς και την αιτία αυτών και να της αποστείλει αντίγραφο της τελευταίας δήλωσης ακίνητης περιουσίας (Ε9) της διαθέτιδας και των δηλώσεων Ε9 και Ε2 του Π. Χ. και **β)** το Υποθηκοφυλακείο Αθηνών να της αποστείλει αντίγραφο της μερίδας αυτών.

Η Δ.Ο.Υ. Τρίπολης απέστειλε προς την Υπηρεσία τα ως άνω στοιχεία με τη σημείωση ότι δεν υπάρχουν οφειλές, ενώ το Υποθηκοφυλακείο Αθηνών απέστειλε αντίγραφο μερίδας του Π. Χ. και το Κτηματολογικό Γραφείο έκανε

γνωστό ότι δεν εμφανίζονται καταχωρισμένες εγγραφές στα κτηματολογικά φύλλα των ανωτέρω.

Στη συνέχεια, με το έγγραφο ΔΚΠ Α0007849 ΕΞ 2018/8-5-2019 προς το τότε Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Νομική Υπηρεσία), η ερωτώσα Υπηρεσία αφενός ενημέρωσε το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής σχετικά με την κληρονομία αυτή, αφετέρου απέστειλε σ' αυτό τα ανωτέρω στοιχεία-έγγραφα, προκειμένου το ως άνω Υπουργείο να την πληροφορήσει αν επιθυμεί την αποδοχή ή μη της περιουσίας αυτής για τις περαιτέρω ενέργειες της Υπηρεσίας, πλην όμως δεν περιήλθε στην Υπηρεσία κάποια απάντηση.

Ακολούθως το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, με το έγγραφό του με Α.Π. 5824/12-6-2020 απάντησε ότι αποδέχεται την εν λόγω περιουσία.

Κατόπιν τούτου, με την Α.Π. 139548 ΕΞ 2020 ΥΠΟΙΚ 08/12/2020 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών, διορίστηκε εκκαθαρίστρια της εν λόγω κληρονομίας η Σ.Χ. του Μ., δικηγόρος, η οποία αποδέχθηκε τον διορισμό της.

2. Περαιτέρω, η Υπηρεσία με το Α.Π. 49913 ΕΞ 2021 ΥΠΟΙΚ 23/4/2021 έγγραφό της, απέστειλε στην ως άνω εκκαθαρίστρια στοιχεία του φακέλου της εν λόγω κληρονομίας, προκειμένου να προχωρήσει σε ενέργειες εκκαθάρισης κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 22 και επόμενα του Ν. 4182/2013.

Η ως άνω εκκαθαρίστρια υπέβαλε στην Υπηρεσία την από 31.12.2021 μερική λογοδοσία της, αναφορικά με τις ενέργειες στις οποίες προέβη, μεταξύ των οποίων ήταν και η κατάθεση αίτησης ενώπιον του Ειρηνοδικείου Άργους για την παροχή κληρονομητηρίου, με το οποίο θα βεβαιώνεται μεταξύ άλλων, ότι η διαθέτης Α. Τ. είναι μοναδική εξ αδιαθέτου κληρονόμος του Π. Χ. (από παραδρομή αναγράφεται Κ. Χ.). Μετά δε την εκδοθησόμενη διάταξη κληρονομητηρίου, η οποία θα μεταγραφεί νομίμως στο Υποθηκοφυλακείο Αθηνών στο όνομα της διαθέτιδας, η Υπηρεσία θα προβεί στην αποδοχή αυτής για λογαριασμό του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 3 του Ν. 4182/2013.

Επί της αίτησης αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 1/4.1.2022 διάταξη κληρονομητηρίου, του τελούντος χρέη Ειρηνοδίκη του Ειρηνοδικείου Άστρους, Ειρηνοδίκη Ναυπλίου και η εν λόγω εκκαθαρίστρια ενημέρωσε την Υπηρεσία με το από 14.2.2022 «ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ / ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΔΙΕΚΡΙΝΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ», ότι προκύπτουν θέματα για την μεταγραφή του κληρονομητηρίου,

όπως υποβολή δήλωσης φόρου κληρονομίας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. Τρίπολης, καταβολή του προκύψαντα φόρου, πιστοποιητικό ΕΝΦΙΑ κλπ.

Κατόπιν αυτού, με έγγραφό της προς το Υποθηκοφυλακείο Αθηνών, η Υπηρεσία ζήτησε να πληροφορηθεί τα έγγραφα-στοιχεία που απαιτούνται για τη μεταγραφή του κληρονομητηρίου. Επ' αυτού, το ως άνω Υποθηκοφυλακείο δεν απάντησε εγγράφως, αλλά σε τηλεφωνική επικοινωνία, ενημέρωσε την Υπηρεσία ότι εφόσον αποσταλεί έγγραφο ότι δεν απαιτούνται τα ανωτέρω, δεν έχει αντίρρηση για τη μεταγραφή του κληρονομητηρίου.

3. Στη συνέχεια, με έγγραφο προς την ΑΑΔΕ, η Υπηρεσία απέστειλε το παραπάνω «ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ / ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ», για την άμεση απάντησή της, στα διαλαμβανόμενα σ' αυτό ερωτήματα.

Σε απάντηση αυτού η αρμόδια Δ/ση της ΑΑΔΕ, γνώρισε στην ερωτώσα Υπηρεσία, μεταξύ άλλων, ότι το Δημόσιο υποχρεούται να υποβάλει δήλωση φόρου κληρονομίας για λογαριασμό της θανούσης και να καταβάλει τον οικείο φόρο κληρονομίας. Το έγγραφο αυτό διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, σχετικά με το αν προτίθεται το Υπουργείο αυτό να αναλάβει να καλύψει το φόρο που θα προκύψει, ώστε να μεταγραφεί το κληρονομητήριο, στη μερίδα της διαθέτιδας, προκειμένου στη συνέχεια η Υπηρεσία να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για την αποδοχή της κληρονομίας αυτής, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του Ν. 4182/2013 (Α' 185), το δε Υπουργείο απάντησε ότι θα προβεί στην καταβολή του φόρου, προκειμένου τα ακίνητα να περιέλθουν στην κυριότητά του.

Περαιτέρω, η εκκαθαρίστρια προώθησε αίτημα της συμβολαιογράφου Αθηνών για την έγκριση καταβολής αμοιβής για τη σύνταξη δύο (2) δηλώσεων φόρου κληρονομίας.

4. Κατόπιν τούτου και προκειμένου η Υπηρεσία να προβεί στην έγκριση της αμοιβής αυτής κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 30 του Ν. 4182/2013, με το με Α.Π. 141439 ΕΞ 2022 ΥΠΟΙΚ 30/9/2022 έγγραφό της, πληροφόρησε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου τα εξής: «... *Επειδή από τις ανωτέρω διατάξεις* [ενν. οι διατάξεις του άρθρου 30 και ιδίως αυτή του άρθρου 65 παρ. 1 του Ν. 4182/2013 –Κώδικας Κοινωνικών Περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις– με την οποία προβλέπεται η κάλυψη των εξόδων διοίκησης και εποπτείας των περιουσιών του Κώδικα αυτού από ειδική

πίστωση του Κρατικού Προϋπολογισμού και η οποία (διάταξη), σύμφωνα με τη ρητή διαβεβαίωση της ερωτώσας Υπηρεσίας, βρίσκεται μέχρι σήμερα σε αχρησία, δεδομένου ότι δεν υπάρχει σχετικός λογαριασμός] *συνεπάγεται ότι, οι δαπάνες που αφορούν αμοιβή και έξοδα της κληρονομίας Α. Τ., δεν δύνανται να καταβληθούν από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και δεδομένου ότι, όπως σας έχουμε γνωρίσει με το (β) σχετικό έγγραφό μας, αυτή αφενός στερείται ρευστού ενεργητικού, αφετέρου δεν υπάρχει δυνατότητα εκποίησης κάποιου εκ των ακινήτων της, αφού αυτά δεν έχουν περιέλθει νόμιμα στην κυριότητά της, παρακαλούμε να μας ενημερώσετε αν το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, προτίθεται να καλύψει όλες τις δαπάνες εκκαθάρισης, οι οποίες σχετίζονται με το (γ) σχετικό (αμοιβή συμβολαιογράφου, εκκαθαρίστριας, έξοδα κτηματολογίου κλπ.), άλλως θα πρέπει η εκκαθαρίστρια, μετά την περιέλευση της περιουσίας στην εν λόγω κληρονομία να προβεί στην εκποίηση ακινήτου ή ακινήτων αυτής, μετά από έγκριση της Υπηρεσίας μας, ώστε να εξοφληθούν αυτές».*

Επ' αυτού, με το Α.Π. 142407/03.10.2022 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εισερχομένου εγγράφου, διαβιβάσθηκε προς την Υπηρεσία έγγραφο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (Γραφείο Υπουργού), με το οποίο την ενημερώνει ότι θα προβεί στην καταβολή όλων των απαιτούμενων δαπανών εκκαθάρισης της κληρονομίας Α. Τ., για την περιέλευσή της στην κυριότητά του.

Περαιτέρω, στο έγγραφο του ερωτήματος σημειώνεται ότι το τιμώμενο Υπουργείο (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου), όπως επανειλημμένα ενημέρωσε τηλεφωνικά την Διεύθυνση Κοινωφελών Περιουσιών, δεν επιθυμεί την εκποίηση κάποιου εκ των ακινήτων της κληρονομίας για την κάλυψη των δαπανών της εκκαθάρισης, καθώς, όπως προκύπτει και από το Α.Π. ΟΙΚ.554/18-1-2021 έγγραφό του, προτίθεται να τα αξιοποιήσει.

Με βάση το ανωτέρω πραγματικό και με δεδομένο ότι η Διεύθυνση Κοινωφελών Περιουσιών, όπως αναφέρεται στο έγγραφο του ερωτήματος, εγκρίνει την καταβολή αμοιβών και δαπανών, που αφορούν κληρονομίες υπέρ του Δημοσίου γενικά ή υπέρ κοινωφελών σκοπών, οι οποίες στην πράξη βαρύνουν ειδική πίστωση του προϋπολογισμού εξόδων του Υπουργείου Οικονομικών, τέθηκε το παρόν ερώτημα.

Νομοθετικό Πλαίσιο

5. Με τις διατάξεις των Άρθρων 1, 2, 3, 7, 10, 17, 22, 24, 26, 30, 33, 65 και 66 του Ν. 4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 185), ορίζονται τα εξής:

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1 – Ορισμοί

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κώδικα νοούνται ως: 1) “Κοινωφελής περιουσία”: Το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομιά, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό... Οι όροι “κοινωφελής περιουσία”, “περιουσία” και “εθνικό κληροδότημα” ταυτίζονται. 2) “Συστατική πράξη”: Η διαθήκη ή η πράξη δωρεάς, με την οποία καταλείπεται νόμιμα περιουσία κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου. 3) “Κοινωφελής σκοπός”: Κάθε εθνικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός και γενικά επωφελής για την κοινωνία, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός. 4) “Αρμόδια Αρχή”: Είναι ο Υπουργός Οικονομικών και ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, οι οποίοι ασκούν τις σχετικές αρμοδιότητες διά των οικείων Διευθύνσεων. 5) “Συμβούλιο”: Το συλλογικό όργανο με την ονομασία Συμβούλιο Κοινωφελών Περιουσιών που γνωμοδοτεί προς την αρμόδια αρχή, συγκροτείται κατά τα άρθρα 6 και 8 και έχει τις αρμοδιότητες του άρθρου 7....

Άρθρο 2 – Υποχρεώσεις Δημοσίου – Αρμοδιότητες

1) Το Δημόσιο έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πιστή και επακριβή εκτέλεση της βούλησης των διαθετών και δωρητών. 2) Οι διατάξεις του παρόντος Κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον τα σχετικά θέματα δεν ρυθμίζονται καθόλου ή ρυθμίζονται ελλιπώς στη συστατική πράξη. Οι κανόνες δημόσιας τάξης του Κώδικα υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση. 3), 4).... Αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών υφίσταται επίσης, κατ' εξαίρεση: α) Για την εποπτεία εκκαθάρισης και διαχείρισης περιουσιών που καταλείπονται στο Δημόσιο, β), γ), δ) Για περιουσίες του Κεφαλαίου Ε' του παρόντος Κώδικα, που υπάγονται στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, ε)

Άρθρο 3 – Αποδοχή περιουσιών υπέρ του Δημοσίου

1) Τις περιουσίες υπέρ του Δημοσίου αποδέχεται ή αποποιείται ο Υπουργός Οικονομικών. Όταν έχει προηγηθεί εκκαθάριση, η σχετική απόφαση εκδίδεται μετά την υποβολή της έκθεσης του εκκαθαριστή..... Περίληψη της πράξης αποδοχής ή αποποίησης, που περιλαμβάνει κατά το δυνατόν λεπτομερή και ακριβή περιγραφή των περιουσιακών στοιχείων, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η πράξη αποδοχής επέχει, μετά τη δημοσίευσή της, θέση κληρονομητηρίου υπέρ του Δημοσίου, κατά τις διατάξεις 1956, 1962 και 1963 Α.Κ. Η μεταβίβαση των κινητών περιουσιακών στοιχείων επέρχεται αυτοδικαίως με την έκδοση της πράξης αποδοχής και των ακινήτων με τη μεταγραφή της κατ' άρθρο 1192 του Αστικού Κώδικα. 2) Το Δημόσιο δεν μπορεί να αποποιηθεί κληρονομία η οποία έχει επαχθεί σε αυτό εξ αδιαθέτου. 3) Το Δημόσιο θεωρείται ότι αποδέχεται πάντα την κληρονομία με το ευεργέτημα της απογραφής, μη περιοριζόμενο σε προθεσμία για σύνταξη απογραφής και μη στερούμενο σε καμία περίπτωση των πλεονεκτημάτων του εξ απογραφής κληρονόμου. 4)

Άρθρο 7 – Αρμοδιότητες του Κεντρικού Συμβουλίου Κοινωφελών Περιουσιών

Το Κ.Σ.Κ. Περιουσιών γνωμοδοτεί: α) Για την αποδοχή ή αποποίηση περιουσιών προς το Δημόσιο, αξίας μεγαλύτερης των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ, β)

Άρθρο 10 – Ερμηνεία συστατικών πράξεων – Μεταβολή σκοπού

1) Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή ο δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου και των όρων διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και των ορισμών για τον τρόπο διοίκησής της. 2) Αν υπάρχει αμφιβολία περί του περιεχομένου της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή ή αμφισβήτηση επ' αυτού, αυτή επιλύεται από το αρμόδιο κατ' άρθρο 825 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. 3)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ, ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ ΔΙΑΘΗΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 17 – Διορισμός Εκκαθαριστή

1) Όταν η εκκαθάριση..... δεν ανατίθεται με τη συστατική πράξη στον κληρονόμο ή κληροδόχο ή εκτελεστή διαθήκης, διορίζεται εκκαθαριστής της κληρονομίας με απόφαση της αρμόδιας αρχής, μετά από κλήρωση, κατά την παρ. 1 του άρθρου 16.... 2), 3), 4), 5), 6) Ο εκκαθαριστής, ο εκτελεστής και ο

διοικητής του ιδρύματος θεωρείται ότι ασκούν, μετά την αποδοχή του διορισμού τους, δημόσιο λειτούργημα και υπάγονται ως προς την άσκησή του στην εποπτεία και τον έλεγχο της αρμόδιας αρχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΙΣ ΟΡΟ

Άρθρο 22 – Εκκαθάριση περιουσίας

1), 2), 3) Στις ενέργειες εκκαθάρισης περιλαμβάνονται, ιδίως, η περιέλευση των πραγμάτων της περιουσίας στην κατοχή του εκκαθαριστή, η λήψη μέτρων για τη διατήρηση ή συντήρηση των στοιχείων της, η είσπραξη απαιτήσεων και η πληρωμή χρεών ή βαρών της περιουσίας, η εκποίηση κινητών και ακινήτων, η εκμίσθωση κινητών ή ακινήτων και η σύναψη συμβάσεων, εφόσον δεν αντιβαίνουν στο σκοπό ταχείας εκκαθάρισης της περιουσίας, η δικαστική εκπροσώπηση, ο συμβιβασμός και κάθε άλλη πράξη σχετική με την εξακρίβωση των στοιχείων της περιουσίας και τα δικαιώματα ή τις απαιτήσεις επ' αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Κώδικα. 4) Οι διατάξεις των άρθρων 1914, 1916, 1917, 1920 και 1921 του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται συμπληρωματικά για τους εκκαθαριστές περιουσιών του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 24 – Εκποίηση και εκμίσθωση κινητών και ακινήτων

1) Ακίνητα της περιουσίας διατηρούνται αυτούσια, αν η εκποίησή τους δεν κρίνεται απαραίτητη για την πληρωμή χρεών της κληρονομίας ή δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη. Τα διατηρούμενα ακίνητα μεταγράφονται και αποτελούν ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου..... Για την εκποίηση ακινήτων απαιτείται έγκριση της αρμόδιας αρχής. Για όλα τα θέματα που σχετίζονται με διαχείριση ακινήτων περιουσιών, η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή της Κτηματικής Υπηρεσίας που βρίσκεται το ακίνητο. 2) Η εκποίηση κινητών και ακινήτων στοιχείων της περιουσίας διενεργείται από τον εκκαθαριστή..... Η αρμόδια αρχή μπορεί σε κάθε περίπτωση να αποφασίσει την κατ' άλλο τρόπο εκποίηση κινητού ή ακινήτου της περιουσίας, μετά από γνώμη του Συμβουλίου..... 3) 4) 5) 6) 7) Το προϊόν της εκκαθάρισης βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο από κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου..... υπό το οικείο κεφάλαιο και άρθρο του Προϋπολογισμού του Κράτους. Τα σχετικά στοιχεία βεβαίωσης αποστέλλονται από τον εκκαθαριστή στον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. της τελευταίας κατοικίας του διαθέτη..... 8) 9) 10)

Άρθρο 26 – Χρέη και βάρη κληρονομίας – Δαπάνες εκκαθάρισης

- 1) Το Δημόσιο ευθύνεται για τα χρέη του κληρονομούμενου, εφόσον αυτά αποδεικνύονται νόμιμα. Προκειμένου για χρέη από περιουσία επαγόμενη στο Δημόσιο εξ αδιαθέτου, αυτό ευθύνεται μέχρι το ενεργητικό της κληρονομίας.....
- 2) Η πληρωμή των χρεών και βαρών της κληρονομίας και των δαπανών εκκαθάρισης γίνεται σε βάρος του ενεργητικού της, πριν από τη βεβαίωση των οικείων στοιχείων του ενεργητικού ως δημόσιου εσόδου. Αν δεν υπάρχουν ακόμα μετρητά στο ενεργητικό, η πληρωμή γίνεται σε βάρος των πιστώσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 65. Αν τα χρέη και βάρη είναι βέβαια και εκκαθαρισμένα, πληρώνονται από τον εκκαθαριστή, αλλιώς η έγκριση για την πληρωμή χορηγείται από την αρμόδια αρχή, ύστερα από αίτημα του εκκαθαριστή που συνοδεύεται από τα αποδεικτικά στοιχεία του χρέους ή των δαπανών. Για την πληρωμή χρεών προς το Δημόσιο δεν απαιτείται η έγκριση της αρμόδιας αρχής.
- 3) Με απόφαση της αρμόδιας αρχής μπορεί να επιτραπεί η πληρωμή των εξόδων εκκαθάρισης της κληρονομίας ή η διάθεση ποσού στον εκκαθαριστή για την πληρωμή επειγουσών δαπανών εκκαθάρισης, με τον όρο απόδοσης σχετικού λογαριασμού διάθεσής του. Η αρμόδια αρχή, μετά από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να αναβάλει την πληρωμή χρεών, εν όλω ή εν μέρει, μέχρι πέρατος της εκκαθάρισης.

Άρθρο 30 – Αμοιβή – Δαπάνες

- 1) Με αίτηση του εκκαθαριστή που συνοδεύεται από αναλυτικό πίνακα ενεργειών και αναφορά του χρόνου απασχόλησης και των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, χορηγείται, μετά από έγκριση της αρμόδιας αρχής, αμοιβή, ανάλογη του χρόνου απασχόλησης, των ενεργειών στις οποίες προέβη και του ενεργητικού της εκκαθαριζόμενης περιουσίας και αποδίδονται οι δαπάνες στις οποίες αναγκαία προέβη για την εκτέλεση του έργου του.....
- 2) Δαπάνες που αφορούν έξοδα και αμοιβές προσώπων που ενεργούν πράξεις λόγω της ιδιότητάς τους (όπως ιδίως δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, μηχανικοί, οικονομικοί ελεγκτές και σύμβουλοι και μεσίτες) υποβάλλονται πριν τη διενέργειά τους προς έγκριση προς την αρμόδια αρχή, η οποία πρέπει να απαντήσει εντός ενός (1) μηνός από την υποβολή τους. Η άπρακτη παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας ισοδυναμεί με έγκριση των δαπανών. Κατ' εξαίρεση, διενεργούνται από τον εκκαθαριστή χωρίς προηγούμενη έγκριση της αρμόδιας αρχής δαπάνες με κατεπείγοντα χαρακτήρα, που είναι αναγκαίες για τη διατήρηση και διαφύλαξη των στοιχείων της περιουσίας. Οι

δαπάνες του προηγούμενου εδαφίου υπάγονται μόνο σε κατασταλτικό έλεγχος ως προς τη συνδρομή του κατεπείγοντος χαρακτήρα τους. 3) Αν δεν υφίσταται ενεργητικό, η αμοιβή και οι δαπάνες καταβάλλονται από τους πόρους της παραγράφου 1 του άρθρου 65, όταν δε προκύψει ενεργητικό, επιστρέφονται ή συμψηφίζονται τα καταβληθέντα ποσά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ ΠΕΡΙΟΥΣΙΕΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΓΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

Άρθρο 33 – Περιουσίες που υπάγονται στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών

1) Περιουσίες υπέρ του Δημοσίου προς εκτέλεση ορισμένου γενικού ή ειδικού σκοπού έργου υπάγονται μετά την εκκαθάρισή τους στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, στις παρακάτω περιπτώσεις: α) Αν η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού έχει ανατεθεί με τη συστατική πράξη ρητά στο Δημόσιο ή αν δεν έχει ανατεθεί σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Αν η εκτέλεση του σκοπού ή έργου έχει ανατεθεί σε συγκεκριμένο Υπουργό λόγω αρμοδιότητάς του, η περιουσία υπάγεται στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και διατίθεται για τους σκοπούς που ορίζονται στη συστατική πράξη, με τους όρους αυτής και όσους ορίζονται συμπληρωματικά στην απόφαση. β) 2) 3) Για την υπαγωγή των περιουσιών του παρόντος άρθρου στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, εκδίδεται, μετά την εκκαθάρισή τους, απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του τυχόν αρμόδιου ως εκ του σκοπού Υπουργού..... Με την απόφαση αυτή ορίζονται οι λεπτομέρειες της διοίκησης και διαχείρισης των περιουσιών αυτών και του τρόπου εκτέλεσης των κοινωφελών σκοπών, σύμφωνα και με την συστατική πράξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

Άρθρο 65 – Πόροι

1) Στον Κρατικό Προϋπολογισμό προβλέπεται κάθε έτος ειδική πίστωση..... και για τα έξοδα διοίκησης και εποπτείας των περιουσιών του παρόντος Κώδικα. Έσοδα του Προϋπολογισμού αυτού αποτελούν τα πρόστιμα του άρθρου 71 και τα ποσά δικαιώματος χρήσης και αντιτίμου δαπάνης που εισπράττονται σύμφωνα με

τις παραγράφους 3 και 7 του άρθρου 14. Η πίστωση αυτή δεν ενισχύεται με μεταφορά ποσών από άλλους κωδικούς..... 2)

Άρθρο 66 – Πάγια προκαταβολή

1) Για την πληρωμή κάθε είδους αμοιβών, δαπανών και εξόδων εκκαθάρισης περιουσιών, οι οποίες δεν διαθέτουν για εκταμίευση τα απαραίτητα χρήματα, μπορεί να συσταθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 46 έως 53 του Ν. 2362/1995 (Α' 247) [ήδη άρθρα 108-115 του Ν. 4270/2014 (ΦΕΚ Α' 143)] πάγια προκαταβολή υπέρ της Διεύθυνσης Κοινωνικών Περιουσιών του Υπουργείου Οικονομικών....., την οποία διαχειρίζεται ο εκάστοτε Διευθυντής ή αναπληρωτής του. Μετά την εκκαθάριση, τα ποσά αυτά εισπράττονται από το ενεργητικό ή τα εισοδήματα της περιουσίας και αποδίδονται στο λογαριασμό από τον οποίον εκταμιεύθηκαν. 2)

6. Στα άρθρα 173, 1710, 1781, 1902, 1904, 1905 και 1914 του Αστικού Κώδικα ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 173 Ερμηνεία της δήλωσης:

«Κατά την ερμηνεία της δήλωσης βουλήσεως αναζητείται η αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις».

Άρθρο 1710:

«Κατά το θάνατο του προσώπου, η περιουσία του ως σύνολο (κληρονομία) περιέρχεται από το νόμο ή από διαθήκη σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα (κληρονόμοι)...».

Άρθρο 1781 – Διάταξη υπέρ αόριστου προσώπου:

«Είναι άκυρη η διάταξη της διαθήκης υπέρ προσώπου τόσο αόριστου, ώστε ο προσδιορισμός του να είναι αδύνατος».

Άρθρο 1902 Αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής:

«...Η δήλωση αποδοχής θεωρείται ότι έγινε με το ευεργέτημα της απογραφής, αν ο κληρονόμος είναι πρόσωπο, για το οποίο η αποδοχή της κληρονομίας γίνεται κατά το νόμο με το ευεργέτημα της απογραφής».

Άρθρο 1904 Ευθύνη κληρονόμου με απογραφή

«Ο κληρονόμος με απογραφή ευθύνεται για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας έως το ενεργητικό της...».

Άρθρο 1905 Η κληρονομία χωριστή ομάδα

«Αφότου γίνει δήλωση της αποδοχής της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομίας αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληροδότη και αποτελούν χωριστή ομάδα».

Άρθρο 1914 Η κληρονομία χωριστή ομάδα:

«Από τη δημοσίευση της απόφασης που διατάζει την εκκαθάριση, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομίας αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληροδότη και αποτελούν χωριστή ομάδα που διοικείται από τον εκκαθαριστή...».

Στο Άρθρο 118 του Εισ.Ν.ΑΚ ορίζεται ότι: *«Το Δημόσιο θεωρείται πάντα κληρονόμος με το ευεργέτημα της απογραφής, χωρίς να έχει υποχρέωση να κάνει σχετική δήλωση ή να συντάξει απογραφή και δεν υπόκειται σε έκπτωση από το δικαίωμα αυτό...».*

Ερμηνεία και Εφαρμογή

Από τις προεκτεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Κατά την έννοια του άρθρου 1710 ΑΚ, κληρονόμος από διαθήκη μπορεί να είναι μόνο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Οντότητες που δεν είναι πρόσωπα ή στερούνται νομικής προσωπικότητας, όπως τα διάφορα Υπουργεία, δεν έχουν κληρονομική ικανότητα. Το γεγονός, επομένως, ότι η διαθέτιδα Α.Τ. με την ανωτέρω δημόσια διαθήκη της ρητά κατονομάζει ως κληρονόμο της το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (πρώην Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής), δεν είναι κατά νόμο ικανό να προσδώσει στο εν λόγω Υπουργείο την ιδιότητα του κληρονόμου της διαθέτιδας, όπως εσφαλμένα υπολαμβάνεται από την Υπηρεσία. Ωστόσο, από την ως άνω κληρονομική εγκατάσταση και την εξ αυτής ασάφεια που δημιουργείται ως προς την ταυτότητα του πράγματι τετιμημένου προσώπου, ουδεμία αμφιβολία γεννιέται εκ του άρθρου 1781 ΑΚ, για το κύρος της διαθήκης, καθόσον η ασάφεια αίρεται με την ερμηνευτική συνδρομή του άρθρου 173 ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται επί διαθηκών (ΑΠ 72/2021 Τ.ΝΠΝ) και υπαγορεύει την

αναζήτηση της αληθινής βούλησης του διαθέτη χωρίς προσήλωση στις λέξεις. Ειδικότερα, κατά την ερμηνεία της διαθήκης υπό το φως του άρθρου αυτού και λαμβανομένου υπόψη ότι το ανωτέρω Υπουργείο εντάσσεται στις υπηρεσίες του Δημοσίου, συνάγεται χωρίς αμφιβολία ότι η αληθινή βούληση της διαθέτιδας ήταν να εγκαταστήσει κληρονόμο της το Δημόσιο, προκειμένου η καταλειφθείσα περιουσία της να αξιοποιηθεί για τους σκοπούς και τις ανάγκες του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (πρώην Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής), που ρητά μνημονεύεται στη διαθήκη της. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έγερση οποιασδήποτε αμφιβολίας ή αμφισβήτησης σχετικά με το αν η κατάλειψη της κληρονομίας στο Δημόσιο τελεί ή όχι υπό τον ανωτέρω όρο, επιλύεται, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 4182/2013, από το κατ' άρθρο 825 του Κ.Πολ.Δ. αρμόδιο δικαστήριο.

8. Από τις διατάξεις των άρθρων 1 εδαφ. 4, 2 παρ. 4 και 3 παρ. 1 του Ν. 4182/2013 προκύπτει ότι αρμόδια αρχή να προβεί στην αποδοχή ή την αποποίηση των κληρονομιών που καταλείπονται στο Δημόσιο, είναι ο Υπουργός Οικονομικών, στην εξαιρετική αρμοδιότητα του οποίου ανήκει επίσης η εποπτεία της εκκαθάρισης και διαχείρισης των κληρονομιών αυτών (Γν. ΝΣΚ 29/2016).

9. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 118 παρ. 1 ΕισΝΑΚ, 1902 παρ. 2, 1904, 1905 ΑΚ και 3 παρ. 3 του Ν. 4182/2013, οι οποίες είναι αναγκαστικού δικαίου, καθόσον αφορούν τη δημόσια τάξη, συνάγεται ότι το Δημόσιο κατά πλάσμα δικαίου «θεωρείται» πάντοτε, αναγκαστικώς δυνάμει του νόμου, κληρονόμος εξ απογραφής, χωρίς να υποχρεούται να προβεί σε σχετική δήλωση αποδοχής της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής. Συνέπεια τούτου είναι αφενός ότι δεν επέρχεται σύγχυση της περιουσίας του Δημοσίου με την περιουσία του κληρονομούμενου, αλλά οι περιουσίες αυτές εξακολουθούν να είναι, όπως προηγουμένως, διακεκριμένες και να αποτελούν χωριστές ομάδες και αφετέρου ότι η ευθύνη του Δημοσίου για τα χρέη της κληρονομίας περιορίζεται μόνο μέχρι την αξία του ενεργητικού της κληρονομίας και μόνο με τα στοιχεία της κληρονομίας αυτής και όχι με τη δική του περιουσία (Εμ. Ι. Βουζίκας: Κληρον. Δικ. Τ.Γ', εκδ. 1981, σελ. 80-81). Στα χρέη δε της κληρονομίας ανήκουν τόσο οι υποχρεώσεις του κληρονομούμενου, όσο και οι υποχρεώσεις που γεννιούνται για πρώτη φορά στο πρόσωπο του κληρονόμου, ως συνέπεια της κληρονομικής διαδοχής, δηλαδή τα βάρη της κληρονομίας, στα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ

άλλων ο φόρος κληρονομίας και οι κάθε είδους αμοιβές, δαπάνες και τα έξοδα για την εκκαθάριση αυτής (βλ. ο.α., σελ. 59-61, 69).

Ο ανωτέρω, επομένως, διπτός περιορισμός της ευθύνης του Δημοσίου, ως εξ απογραφής κληρονόμου, επιβάλλει η εκκαθάριση της προς αυτό επαγόμενης κληρονομίας να γίνεται «διά των ιδίων δυνάμεων» της κληρονομίας και να μην επιβαρύνεται με τα χρέη της κληρονομίας αυτής και τις δαπάνες εκκαθάρισής της η περιουσία του Δημοσίου. Τούτο, άλλωστε, ορίζεται ρητώς και στο άρθρο 26 παρ. 2 εδαφ. α' του Ν. 4281/2013, σύμφωνα με το οποίο *«η πληρωμή των χρεών και βαρών της κληρονομίας και των δαπανών εκκαθάρισης γίνεται σε βάρος του ενεργητικού της, πριν από τη βεβαίωση των οικείων στοιχείων του ενεργητικού ως δημοσίου εσόδου»*, αφού μετά την βεβαίωσή τους, τα στοιχεία αυτά παύουν πλέον να ανήκουν στην κληρονομία και αποτελούν στοιχεία της περιουσίας του Δημοσίου (Πρβλ. και Γν. ΝΣΚ 176/2020, Γν. ΝΣΚ 118/2019).

10. Όπως προκύπτει κυρίως από τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 7 και 33 παρ. 1 και 7 του Κώδικα (Ν. 4182/2013), οι κληρονομίες που καταλείπονται στο Δημόσιο ρυθμίζονται ενιαίως μέχρι την εκκαθάρισή τους, μετά όμως από αυτήν διαφοροποιούνται ως προς τον τρόπο διαχείρισής τους, και όσες μεν από τις κληρονομίες αυτές αφέθηκαν, χωρίς όρο, ενσωματώνονται στη λοιπή περιουσία του Δημοσίου και διοικούνται όπως αυτή, όσες δε αφέθηκαν για την εκτέλεση ορισμένου σκοπού υπάγονται, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του τυχόν αρμόδιου ως εκ του σκοπού της κατάλειψης Υπουργού, στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών. Η διαδικασία εκκαθάρισης, επομένως, είναι ενιαία για αμφότερες τις ως άνω κατηγορίες κληρονομιών, αφού άλλωστε στον Κώδικα ουδεμία διάκριση γίνεται μεταξύ της μίας και της άλλης κατηγορίας. Όπως προαναφέρθηκε, εξάλλου, η πληρωμή των χρεών και βαρών της υπό εκκαθάριση κληρονομίας και των δαπανών της εκκαθάρισης γίνεται σε βάρος του ενεργητικού της κληρονομίας και συνεπώς για τις ανάγκες της εκκαθάρισης είναι δυνατή, σύμφωνα και με την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 του Κώδικα, η εκποίηση ακινήτων της υπό εκκαθάριση κληρονομίας. Περαιτέρω, όμως, ο Κώδικας προνοεί και για τις περιπτώσεις εκείνες που η κληρονομία αντιμετωπίζει είτε έλλειψη ρευστότητας, είτε έλλειψη ενεργητικού. Έτσι, στη μεν πρώτη περίπτωση ορίζει με το άρθρο 26 παρ. 2 εδαφ. β' ότι η πληρωμή των χρεών της κληρονομίας και των δαπανών εκκαθάρισής της γίνεται σε βάρος της ειδικής πίστωσης του άρθρου 65 παρ. 1 του Κώδικα, στη δεύτερη δε περίπτωση,

ορίζει με το άρθρο 30 παρ. 3 ότι οι αμοιβές και οι δαπάνες των προσώπων που ενεργούν πράξεις που σχετίζονται με την εκκαθάριση της κληρονομίας καταβάλλονται ομοίως από την ειδική πίστωση του άρθρου 65 παρ. 1 του Κώδικα, όταν όμως προκύψει ενεργητικό, τα ποσά που καταβλήθηκαν επιστρέφονται ή συμψηφίζονται. Πέραν τούτων, με το άρθρο 66 παρ. 1 του Κώδικα παρέχεται η δυνατότητα σύστασης, κατά τις διατάξεις των άρθρων 46-53 του Ν. 2362/1995 (ήδη άρθρα 108-115 του Ν. 4270/2014), πάγιας προκαταβολής υπέρ της Διεύθυνσης Κοινωνικών Περιουσιών του Υπουργείου Οικονομικών, για την κάλυψη των πάσης φύσεως αμοιβών, δαπανών και εξόδων εκκαθάρισης των κληρονομιών που δεν διαθέτουν την απαραίτητη ρευστότητα. Τα ποσά δε, που καταβάλλονται για την αιτία αυτή, εισπράττονται μετά την εκκαθάριση από το ενεργητικό ή τα εισοδήματα της κληρονομίας και αποδίδονται στον λογαριασμό, από τον οποίο εκταμιεύθηκαν. Ειδικότερα, από το άρθρο 65 παρ. 1 του Κώδικα, στο οποίο γίνεται αδιακρίτως λόγος «... για τα έξοδα διοίκησης και εποπτείας των περιουσιών του παρόντος Κώδικα», προκύπτει ότι από την ειδική πίστωση του άρθρου αυτού καλύπτονται όλες εν γένει οι δαπάνες που είναι αναγκαίες για την επιτυχή άσκηση της διοίκησης και εποπτείας της κληρονομίας, ανεξαρτήτως αν πραγματοποιούνται κατά το στάδιο της εκκαθάρισης ή μετά το στάδιο αυτό, κατά την τυχόν υπαγωγή της κληρονομίας υπό την άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, ενώ το άρθρο 66 παρ. 1 του Κώδικα, όπως προκύπτει από τη σαφή διατύπωσή του, μεριμνά ειδικά –και μόνον– για την πληρωμή των κάθε είδους αμοιβών, δαπανών και εξόδων εκκαθάρισης της κληρονομίας, εφόσον η κληρονομία αυτή δεν διαθέτει την ανάλογη ρευστότητα (βλ. και την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4182/2013, άρθρα 65 και 66). Από τον συνδυασμό, επομένως, των ανωτέρω διατάξεων του Κώδικα (άρθρα 26 παρ. 2 εδαφ. β', 30 παρ. 1, 2 και 3, 65 παρ. 1 και 66 παρ. 1) προκύπτει ότι, σε περίπτωση που δεν υπάρχουν ακόμη μετρητά στο ενεργητικό της κληρονομίας (έλλειψη ρευστότητας), η καταβολή των εξόδων και των δαπανών εκκαθάρισης δύναται να γίνει ή από την ειδική πίστωση του άρθρου 65 παρ. 1 του Κώδικα, οπότε τα καταβληθέντα ποσά για την ταυτότητα του νομικού λόγου, επιστρέφονται ή συμψηφίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 3 του Κώδικα, μόλις δημιουργηθεί ρευστότητα, ή από την πάγια προκαταβολή του άρθρου 66 παρ. 1 του Κώδικα, οπότε μετά την εκκαθάριση της κληρονομίας, τα ποσά που καταβλήθηκαν εισπράττονται από το ενεργητικό ή τα εισοδήματα της κληρονομίας και αποδίδονται στον λογαριασμό από τον οποίο

εκταμιεύθηκαν. Εφόσον δε κατά το πραγματικό του ερωτήματος η διάταξη του άρθρου 65 παρ. 1 του Κώδικα παραμένει μέχρι σήμερα ανεφάρ-μοστη, η πληρωμή των εξόδων και των δαπανών εκκαθάρισης, σε περίπτωση έλλειψης ρευστότητας της κληρονομίας, δύναται να πραγματοποιηθεί μόνον από την πάγια προκαταβολή του άρθρου 66 παρ. 1 του Κώδικα, τα ποσά δε που θα καταβληθούν, επιστρέφονται στο Δημόσιο κατά τον προαναφερθέντα τρόπο.

11. Από τις διατάξεις των άρθρων 17 παρ. 1, 22 παρ. 3 και 4, 26 παρ. 2 του Κώδικα και 1914 ΑΚ, στο οποίο μεταξύ άλλων ρητά παραπέμπει το ανωτέρω άρθρο 22 παρ. 4 του Κώδικα, προκύπτει ότι κύριο έργο του εκκαθαριστή είναι η διοίκηση της κληρονομίας, η οποία με το διορισμό εκκαθαριστή αποχωρίζεται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληρονόμου και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της αποτελούν χωριστή ομάδα. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της διοίκησης της κληρονομίας από τον εκκαθαριστή ανήκουν οι ενέργειες εκκαθάρισης που ενδεικτικά αναφέρονται στη διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Κώδικα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η είσπραξη των απαιτήσεων και η πληρωμή των χρεών και βαρών της κληρονομίας. Στην προκειμένη περίπτωση, χρέη της κληρονομίας (και όχι βάρη) αποτελούν και ο φόρος κληρονομίας που κατά το πραγματικό του ερωτήματος οφειλόταν από τη διαθέτιδα Α. Τ., καθώς και ο φόρος κληρονομίας που οφειλόταν από τον δικαιοπάροχο της διαθέτιδας Π. Χ., αφού πρόκειται για υποχρεώσεις που υπήρχαν στο πρόσωπο της κληρονομούμενης και δεν γεννήθηκαν στο πρόσωπο του κληρονόμου (Δημοσίου) συνεπεία της κληρονομικής διαδοχής. Εξάλλου, εφόσον η υποβολή της οικείας φορολογικής δήλωσης συνιστά αναγκαίο προαπαιτούμενο για τον υπολογισμό και την καταβολή του αναλογούντος φόρου, έργο του εκκαθαριστή είναι αναμφίβολα και η υποβολή των δύο (2) σχετικών δηλώσεων φόρου κληρονομίας του ερωτήματος.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 εδαφ. γ' του κώδικα *«αν τα χρέη και βάρη είναι βέβαια και εκκαθαρισμένα, πληρώνονται από τον*

εκκαθαριστή, αλλιώς η έγκριση για την πληρωμή χορηγείται από την αρμόδια αρχή ύστερα από αίτημα του εκκαθαριστή που συνοδεύεται από τα αποδεικτικά στοιχεία του χρέους ή των δαπανών». «Βέβαια» είναι τα χρέη και τα βάρη, όταν δεν τελούν υπό αίρεση ή προθεσμία, ενώ είναι «εκκαθαρισμένα», όταν είναι ορισμένα κατά ποσότητα και ποιότητα (Πελ. Γεσίου-Φαλτσή, Εγχειρ. Αναγκ. Εκτελ., Γ' έκδοση,

σελ. 143, 153-154) ή σε περίπτωση δικαστικής αμφισβήτησής τους, όταν έχουν εκδοθεί σχετικές με τα χρέη και τα βάρη αυτά τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις (βλ. την εφαρμοστική του Κώδικα, με αριθ. 1/2014 εγκύκλιο του Γεν. Γραμμ. Δημόσιας Περιουσίας για το άρθρο 26 του Κώδικα). Κατά την αληθή έννοια της ανωτέρω διάταξης, έργο του εκκαθαριστή είναι η πληρωμή των χρεών και βαρών της κληρονομίας, είτε αυτά είναι βέβαια και εκκαθαρισμένα είτε όχι, με μόνη τη διαφορά ότι στην πρώτη περίπτωση για την πληρωμή τους δεν απαιτείται η προηγούμενη έγκριση της αρμόδιας αρχής. Τέλος, το ζήτημα αν τα χρέη και τα βάρη είναι όντως βέβαια και εκκαθαρισμένα, είναι ζήτημα πραγματικό, ερευνητέο κατά το χρόνο της πληρωμής κάθε χρέους ή βάρους.

Απάντηση

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, επί του υποβληθέντος ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα ως εξής:

1. Ως προς το πρώτο σκέλος: Με την καταβολή των δαπανών εκκαθάρισης της υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και για την εξυπηρέτηση των σκοπών του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ήδη Μετανάστευσης και Ασύλου) καταλειφθείσας κληρονομίας του ερωτήματος βαρύνεται το ενεργητικό της κληρονομίας αυτής. Η, κατά νόμο, αρμόδια για την αποδοχή της ως άνω κληρονομίας, υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών, σε περίπτωση έλλειψης της αναγκαίας ρευστότητας της κληρονομίας, για την πληρωμή των ανωτέρω δαπανών δύναται να εκταμιεύσει τα αναγκαία ποσά, είτε από την ειδική πίστωση του άρθρου 65 παρ. 1 του Ν. 4182/2013, είτε από σχετική πάγια προκαταβολή, η οποία θα έχει συσταθεί προς τούτο, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 66 παρ. 1 του ίδιου νόμου.
2. Ως προς το δεύτερο σκέλος: Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από το εάν τα ποσά των αμοιβών, δαπανών και εξόδων εκκαθάρισης καταβληθούν από την ειδική πίστωση του άρθρου 65 παρ. 1 ή από την πάγια προκαταβολή του άρθρου 66 παρ. 1 του Ν. 4182/2013, τα ποσά αυτά πρέπει να επιστραφούν στον λογαριασμό από τον οποίο εκταμιεύθηκαν είτε από το ενεργητικό της κληρονομίας, είτε από τα εισοδήματα αυτής.

3. Ως προς το τρίτο σκέλος: Ενόψει των προεκτεθέντων, παρέλκει η απάντησή του.
4. Ως προς το τέταρτο σκέλος: Ο εκκαθαριστής της κληρονομίας είναι αρμόδιος για την υποβολή προς την οικεία Δ.Ο.Υ. των αναφερόμενων στο ιστορικό δύο (2) αναγκαίων φορολογικών δηλώσεων περί της συγκεκριμένης κληρονομίας, καθώς και για την καταβολή των ποσών του, κατά περίπτωση, αναλογούντος φόρου.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ**Αθήνα, 9 Φεβρουαρίου 2023****Η Πρόεδρος****Στυλιανή Χαριτάκη
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.****Ο Εισηγητής****SPYRIDON
KOULOURIS** Ψηφιακά
υπογεγραμμένο
από SPYRIDON
KOULOURIS**Σπυρίδων Κουλούρης
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.**